

2. Пошелюжна Л. Б. Особливості сучасного управління персоналом на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс] / Л. Б. Пошелюжна // Інноваційна економіка. – 2010. – № 15. – С. 163-166. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_1/163.pdf.

Циганюк Д.Л.

к.е.н., доцент

Українська академія банківської справи

НАПРЯМКИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На відміну від першої хвилі глобалізації, провідниками якої були торгові компанії, у другій хвилі лідерство належить банкам. Саме банки шляхом забезпечення доступу до фінансових ресурсів створюють можливості для подальшого розвитку підприємництва та збагачення населення. Втім, як і 100 років тому, друга хвиля глобалізації опинилася перед загрозою зриву. Причинами цього є локальні військові конфлікти (Сирія, Україна), які можуть спровокувати третю світову війну, початок практично відкритої конфронтації між США та Росією, що замість глобалізації призводить до регіоналізації світу, створення багатьох локальних «центрів впливу», які починають практично «розривати» потоки капіталу всупереч логіці ефективності та економічної доцільності. Усе це створює загрози фінансовій стабільності національним та світовій банківським системам, оскільки підвищена волатильність транскордонних потоків капіталу може спричинити кризу ліквідності та довіри в окремо взятій банківській системі, а, враховуючи, уже наявні фінансові зв'язки між різними країнами, локальні фінансові кризи можуть швидко перекидатися на інші країни (прикладом є криза 2008-2009 рр., яка почалася в США і за півроку охопила майже весь світ).

Однією з найбільших небезпек, що приносить з собою глобалізація, є активізація транскордонних кредитно-інвестиційних потоків. Говорячи про банківську систему, дані процеси відбуваються у формі купівлі національних банків (повністю або частково) міжнародними фінансовими інститутами. Так, зокрема, в Україні, починаючи з 2000 року частка іноземного капіталу в банківській системі зросла з 13,3% до 41,9% у 2012 р. Починаючи з 2012 року в Україні спостерігається зниження участі іноземних інвесторів в капіталі вітчизняних банків [1]

Другою небезпекою, що виникає при достатньо відкритих монетарних кордонах є небезпека нарощування зовнішніх запозичень. Зважаючи на те, що зовнішні запозичення як правило беруться у вільноконвертованій валюті, позичальники при цьому наражаються на валютні ризики. В ситуації, коли курс національної валюти є стабільним по відношенню до провідних валют світу, нарощування зовнішніх запозичень не несе суттєвих загроз, але ситуація кардинально змінюється, коли національна валюта девальвує. Тоді виникає загроза зниження платоспроможності і навіть банкрутства банків. Аналіз динаміки чистих зовнішніх активів банківської системи України за 2000-2013 рр. (даний показник є різницею між активами банків за кордоном та їх зобов'язаннями перед нерезидентами) показує, що починаючи з 2005 року, українські банки почали нарощувати зовнішні запозичення, пік зростання яких припав на 2008 рік [2]. Девальвація національної валюти у 2008 році на майже 50% призвела до виникнення проблем у великій кількості банків. У 2009 році банки України максимально погасили власні боргові зобов'язання за кордоном (в основному це були євробонди), втім це призвело до створення дефіциту валюти в країні та розхитуванню стабільності банківської системи.

Зважаючи на вищезазначене, гостро постає питання регулювання транскордонних потоків капіталу в контексті забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Адже за умови режиму вільного валютного курсоутворення в Україні, який задекларовано Національним банком України, неконтрольоване нарощування зовнішніх запозичень (які в корпоративному сегменті вже наближаються до обсягів ВВП) може призвести до розхитування внутрішнього валютного ринку (зважаючи на присутній спекулятивний попит та фактичну відсутність можливостей впливу на нього з боку НБУ). Одним з інструментів, за допомогою якого центральні банки світу ефективно регулюють транскордонні потоки капіталу є резервні вимоги.

Обов'язкові резерви це один з інструментів грошово-кредитної політики з регулювання обсягів грошової маси і управління грошово-кредитним ринком. Відзначаючи в цілому зниження нормативів обов'язкового резервування до 2008 року, хотілося б зазначити, що даний інструмент слід було б застосовувати на випередження, оскільки підвищення нормативу резервування після того як вже здійснені запозичення не несуть ніякої користі, навпаки, можуть призвести до погіршення ліквідності банків. На нашу думку потрібно розраховувати прогнольні обсяги зовнішніх запозичень у майбутньому та на основі цих даних запроваджувати нові норми резервування. Загалом у посткризовий період НБУ підняв нормативи резервування по запозиченням в іноземній валюті фактично в 2-3 рази [3], що на нашу думку все ж здійснило свій стабілізуючий впливу, проте дещо запізно. Запровадження таких заходів ще у 2006 році допомогло б зменшити рівень девальвації гривні у 2008-2009 роках. Не зовсім зрозумілою є політика НБУ щодо нульової ставки резервування по зовнішнім запозиченням номінованим в російських рублях. Спостерігаючи стрімке нарощування ринкової частки російських банків в Україні, не можна не звернути увагу на значну небезпеку нарощування їх рублевих зобов'язань. Сьогодні частка російського капіталу в банківській системі України є найбільшою і сягає 22%. Подальше її нарощування є небезпечним з огляду на сучасні економічні, політичні та дипломатичні проблеми між Україною та Росією. Тому на нашу думку НБУ слід підвищити норматив обов'язкового резервування для зовнішніх запозичень в російських рублях хоча б до 3%.

Таким чином, можна зазначити, що існуючий на сьогодні механізм забезпечення стабільності банківської системи не здатний ефективно протистояти тим загрозам, що виникають внаслідок глобалізаційних процесів, а саме – підвищення мобільності капіталу. Ні резервні вимоги, ні процентна політика не спрямовані на превентивну дію, вони в Україні зорієнтовані лише на згладжування наслідків негативних явищ. Тому, на нашу думку, потрібно в першу чергу зосередитись на формуванні чіткого перспективного зв'язку між процентною політикою НБУ та ринковими ставками, причому ринкові ставки повинні залежати від облікової, а не навпаки. З метою недопущення фінансового голоду в українській банківській системі, державі також слід вирішити питання з організації ефективного внутрішнього грошового ринку, в першу чергу шляхом стабілізації валютного курсу, приборкання інфляції та зниження валютної залежності вітчизняної економіки.

1. *Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.*

2. *World Development Indicators [Електронний ресурс] // World DataBank. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=world-development-indicators>.*

3. *Статистика [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674.*